

VIZIUNI ASUPRA MIGRAȚIEI ÎN PROGRAMELE ELECTORALE ALE PARTIDELOR POLITICE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Ina FILIPOV,
Catedra Științe Politice și Administrative
Universitatea de Stat “B.P.Hasdeu” din Cahul
inafilipov@gmail.com

Rezumat: În condițiile în care procesele migraționale caracteristice țării noastre generează profunde implicații socio-deografice, politice, economice și culturale, am ales să studiez măsura în care partidele politice, printre obiectivele înscrise în programele electorale, își propun și obiective destinate gestionării fenomenului migrațional. Astfel, articolul respectiv presupune o analiză a programelor electorale ale partidelor politice din Republica Moldova, care au participat la ultimile alegeri electorale, din perspectiva abordării problematicii migraționale.

Cuvinte cheie: fenomenul migrației, procese migraționale, programe electorale, partide politice, diaspora, politici migraționale.

Summary: Under the conditions, that are the characteristics of migration processes of our country generate profound socio-demographic, political, economic and cultural implications, I chose to study the measure, in which the political parties, among the objectives included in the electoral programs, also propose objectives for the management of the migration phenomenon. Thus, this article involves an analysis of electoral programs of the political parties in the Republic of Moldova, who participated in the last electoral elections, in terms of addressing migration issues.

Keywords: the phenomenon of migration, migration processes, electoral programs, political parties, diaspora, migration policies.

În prezent, are loc o creștere continuă a numărului celor care își părăsesc țara cu economie slab dezvoltată și o pronunțată instabilitate politică, emigrând în țările dezvoltate unde există mai multe șanse de valorificare a potențialului uman. Caracterul intens al proceselor migraționale ar trebui să determine executivul, factorii de decizie, partidele politice, pe toți cei care își asumă soarta unei societăți, să găsească modalități de gestionare a acestora. Această situație este caracteristică și Republicii Moldova. Astfel, că intervenția decidenților în procesele migraționale este o necesitate actuală care nu trebuie să îmbrace forma doar a unui discurs politic, ci a unor acțiuni concrete de control a acestor procese, care conduc la serioase schimbări de natură demografică, socială, economică și politică la nivel de

societate. Toate aceste efecte generează probleme de genul intervenției la timp cu măsuri suficiente și eficiente de gestionare a fluxurilor migraționale.

Este absolut necesară intervenția, deoarece, asistăm la o creștere atât a dependenței de migrație, cât și a problemelor implicate de migrație. În ceea ce privește dependența, aceasta este valabilă atât pentru țările de origine, cât și pentru țările de destinație ale migrației. Există comunități, economii naționale care depind semnificativ de sumele de bani trimise acasă de emigranți, în special în țări cu sărăcie cronică, precum este și Republica Moldova. Prin urmare, dependențele pozitive și negative fac ca migrația să fie propria cauză: pe de o parte regiunile de origine sunt dependente de remiteri, pe de altă parte, economiile țărilor de imigrare de profiturile sociale aduse de imigranți. [1, p. 228]

Astfel, migrația se transformă într-o problemă de interes național pentru aproape toate țările implicate în procesele migraționale. Cu această ocazie, referirile la migranți devin din ce în ce mai frecvente în discursul politic – fenomenul migrației este utilizat ca argument instituțional sau electoral pentru legitimarea unor politici (formarea unor agenții guvernamentale, inițierea unor campanii de comunicare, dezbateri publice despre „votul diasporei”). În acest context, tema migrației forței de muncă este treptat încorporată în dezbaterile mai largă privind, pe de o parte, capacitatea sistemelor politico-instituționale de a concepe și gestiona politici specifice, inclusiv pentru promovarea imaginii internaționale a țării.[2, p. 42]

Deci, ne dăm bine seama că elitele politice conștientizează faptul că trebuie să manifeste cât mai mult interes față de migrație în condițiile în care migranții formează un puternic potențial de dezvoltare socio-economică. Unele țări, cu intensă experiență migrațională demonstrează insistent capacitate de gestiune a migrației astfel încât să o transforme în importantă sursă a dezvoltării. Însă, în Republica Moldova, deși există unele acțiuni în acest sens, totuși, acestea nu sunt îndreptate în totalitate spre consecințele negative ale migrației, care, contrar factorului de dezvoltare, generează serioase probleme demografice, pierderea populației apte de muncă, exodul de creiere, copiii dependenți de banii trimiși din străinătate, etc. În acest context, ne interesează să stabilim în ce măsură problema migrației se regăsește în programele electorale ale partidelor politice din Republica Moldova și dacă acestea își propun să găsească soluții în rezolvarea ei. Astfel, ne propunem să analizăm programele electorale ale partidelor politice care au participat la ultimile alegeri electorale din perspectiva problemei migraționale.

Nu știm dacă putem afirma faptul că, multe dintre voturile acordate unuia sau altuia dintre partide a fost influențat de gradul de reflectare a problemei migraționale în programele sale electorale, de preocuparea partidelor față alte probleme sociale pe care generează migrația, în condițiile în care partidele care au acumulat un număr mai redus de voturi își manifestă mai intens atitudinea față de problema migrației în programele sale prin sloganele și obiectivele formulate.

Printre altele, votul cetățenilor europeni acordat aleșilor este masiv influențat de viziunea acestora față de migrație, față de politicile de imigrație. Spre exemplu, un studiu realizat de Centrul german de Cercetare „The German Marshall Fund” în campania electorală a candidaților la funcția de președinte a Republicii Franceze, arată că 40 – 45% din cetățenii Franței văd în imigrare o problemă economică, și nu o rezolvare a acesteia. Respectiv, volumul imigranților din ultimii ani a devenit o problemă sensibilă atât pentru cetățeni, cât și pentru executivul francez. Astfel, majoritatea cetățenilor sunt interesați de rezolvarea problemei descrise. Prin urmare, candidații vor convinge electoratul prin obiective clar definite destinate soluționării problemei imigrației. [3, p. 197] Respectiv, în cele ce urmează, vor fi analizate programele electorale în funcție de ordinea în creștere a voturilor acumulate la ultimul scrutin electoral de către partidele politice.

Cunoaștem că ultimile alegeri parlamentare au avut loc la 30 noiembrie 2014, fiind cea de-a VIII-a competiție electorală de acest fel după proclamarea independenței Republicii Moldova. La scrutin au participat 57.28% din alegătorii incluși în listele electorale. Conform rezultatelor finale ale alegerilor din 30 noiembrie 2014, pragul electoral a fost trecut de 5 partide, care au obținut și un număr corespunzător de mandate de deputat: PSRM a acumulat 20.51% dintre voturi (25 mandate); PLDM — 20.16% (23 mandate); PCRM — 17.48% (21 mandate) PDM — 15.80% (19 mandate) și PL — 9.67% (13 mandate). [4]

Pentru desfășurarea alegerilor au fost constituite 2,073 secții de votare, 95 dintre care au fost deschise pe lângă misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova peste hotare. În ziua de 30 noiembrie 2014, la secțiile de votare din străinătate s-au prezentat la vot 73329 alegători, cel mai mare număr de votanți în afara țării, înregistrat în istoria alegerilor democratice din Republica Moldova.[5, p. 20]

După cum este prezentat mai sus, Partidul Liberal (PL) a acumulat 9.67% din voturile exprimate de alegători (13 mandate). Raportat la problema migrației partidul menționat își stabilește drept obiectiv: *Colaborare cu diaspora*. În acest scop și-a propus următoarele [6, p. 13]:

- PL va susține diaspora moldovenilor în menținerea și promovarea identității etnolingvistice, în consolidarea relațiilor cu Republica Moldova;
- va pleda pentru elaborarea mecanismelor alternative care să aibă drept scop convingerea cetățenilor stabiliți permanent în alte state să deschidă afaceri în Republica Moldova;
- va promova un mecanism de identificare și de eficientizare a remitențelor;
- va iniția elaborarea unui Program de încurajare a micului business, în scopul facilitării fiscale a persoanelor care au inițiat afaceri proprii în primii ani de activitate antreprenorială;

➤ va iniția înființarea centrelor de cultură națională în țările de reședință ale diasporei moldovenești, va iniția un program special privind susținerea artiștilor aflați peste hotare, asigurând participarea acestora la diverse evenimente internaționale;

➤ va pleda pentru semnarea și ratificarea de către Republica Moldova a Convenției ONU privind protecția drepturilor tuturor lucrătorilor migranți și a familiilor acestora;

➤ va lansa inițiative unilaterale din perspectiva aflării cetățenilor Republicii Moldova pe teritoriul acestora și atragerii investițiilor străine,

➤ va reevalua și iniția procesul de creare a consulatelor și consulatelor onorifice în regiunile cu un număr mare de cetățeni din Republica Moldova.)

Problematika migrației se regăsește și printre obiectivele de protecție socială a Partidului Liberal. În acest sens își propune:

➤ controlul eficient al migrației externe, menținerea legăturii cu familia și cu Republica Moldova de către migrații moldoveni;

➤ asigurarea protecției cetățenilor R. Moldova aflați peste hotare, inclusiv în scop lucrativ;

➤ elaborarea politicilor de imigrație pentru R. Moldova.

Observăm că viziunea Partidului Liberal asupra migrației este destinată în mod special diasporei, adică moldovenilor care se află în străinătate și politicilor de protecție și susținere a acestora. Astfel că, partidul mai curând acceptă această situație a emigrării continue, decât să urmărească oarecum diminuarea fenomenului migrației.

Un alt partid care a obținut încrederea cetățenilor în volum de 15.80% (19 mandate) este Partidul Democrat din Moldova (PDM). În cazul acestuia, atragie atenție chiar sloganul partidului “Prosperitate pentru oamenii Moldovei – acum, aici, acasă”

Platforma electorală a PDM are la bază o misiune fundamentală [7, p. 6]: *nu în alt ciclu electoral, dar acum, politicile de stat trebuie să fie orientate spre a crea asemenea condiții, care să-i facă pe cetățenii noștri să revină în țară, să fie împreună cu părinții și copiii lor în căminul familiei, să trăiască în tradiția lor, să prospere odată cu creșterea Moldovei!*

➤ PDM va ajuta familiile tinere și pe cele care au mulți copii, va dezvolta țara pentru ca fiecare familie să aibă condiții mai bune de trai aici, acasă.

➤ PDM va lupta ca să țină familiile din Moldova împreună, unite, va veni cu fapte concrete pentru a face ca tot mai puțini moldoveni să fie nevoiți să aleagă între a avea bunăstare și a avea familia unită. Există soluții pentru ca familiile să rămână împreună aici, acasă, în Moldova.

➤ PDM le oferă celor plecați în străinătate șansa de a-și face un rost acasă, în Moldova

Ei afirmă că, știu că nivelul scăzut de trai a dus la emigrarea multor moldoveni, dar cred că acum e timpul să avem politici clare pentru a-i încuraja să revină acasă. Vor susține întregirea familiilor Moldovei prin locuri de muncă mai bine plătite și condiții de trai mai bune în fiecare localitate.

➤ PDM propune ca orice moldovean care se întoarce din străinătate și vrea să investească cel puțin 10.000 de euro într-o afacere acasă să primească un grant nerambursabil de 10.000 de euro pentru investiții suplimentare.

➤ Pentru cei care revin să investească în țară, dar nu știu de unde să înceapă, avem un program special. Vom oferi moldovenilor care doresc să înceapă un business în țară șansa unor cursuri gratuite de consultanță în afaceri.

➤ PDM îi va încuraja pe moldoveni să revină acasă inclusiv prin eliminarea taxelor vamale pentru aducerea în țară a bunurilor agonisite cât timp au fost plecați. Mai avem un pas și vom trece de Parlament această măsură pe care tot noi am inițiat-o!

➤ Fiecare expert în domeniul IT va fi scutit de impozitul pe salariu timp de 1 an, dacă revine în țară. Vom realiza harta locurilor de muncă potrivite pentru ei, în acest domeniu care se află în plină dezvoltare.

➤ PDM va lupta pentru ca absolvenții de studii peste hotare să fie angajați în țară, în funcții potrivite pregătirii lor.

➤ PDM va continua programul PARE 1+1 prin care se atrag în economie remitențele moldovenilor din străinătate. Noi propunem dublarea fondurilor disponibile pentru acest program și prelungirea lui. Dacă din 2010 și până azi acest program a fost accesat de circa 1.200 de moldoveni de peste hotare sau de rudele lor din țară, obiectivul nostru pentru următorii patru ani este de 3.000 de persoane.

Constatăm că obiectivele formulate sunt optimiste, încurajatoare, care, odată realizate ar aduce foarte mulți moldoveni acasă. Suntem convinși că unele obiective se găsesc pe agendele factorilor de decizie, însă politici concrete care să înlăture problema încă nu au fost formulate. Prin urmare, moldovenii continuă să plece peste hotarele țării în căutarea bunăstării.

Partidul care cel mai puțin reflectă problema migrației în programul său electoral este Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM). Acesta a fost votat de 17.48% din cetățeni (21 mandate). Numărul, nu mic, al mandatelor obținute vorbește de faptul că cetățenii sunt interesați și de alte probleme a căror rezolvare o promet în general partidele politice, inclusiv PCRM, nu doar de cea a migrației. Astfel că, PCRM susține în programul electoral că va asigura protecția cetățenilor Republicii Moldova, indiferent de țara în care lucrează. Statul este obligat să le protejeze drepturile. Prin urmare, partidul nu-și asumă diminuarea fenomenului migrațional, ci doar se resemnează cu situația care ne este caracteristică, a emigrării masive a cetățenilor. [8, p. 9]:

Partidul Liberal Democrat din Moldova (PLDM) care a acumulat 20.16% (23 mandate), abordează problema migrației indirect, vizând-o doar la obiectivul:

Înainte pentru noi locuri de muncă la sate și orașe! Astfel, PLDM își propune realizarea proiectelor de infrastructură în fiecare sat și oraș din Moldova, care vor genera locuri de muncă bine plătite și vor aduce acasă muncitorii noștri plecați peste hotare. [9, p. 2]:Deci, problema este abordată evaziv, cu dezinteres și fără o viziune clară în soluționarea problemei emigrării.

Ultimul partid la care ne vom referi este Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM). Acesta a acumulat numărul maxim de mandate în Parlamentul Republicii Moldova fiind votat de 20.51% din cetățeni. Referitor la migrație, PSRM consideră că mai mult de 700 de mii de cetățeni ai RM, care lucrează în Rusia, sunt amenințați cu expulzarea în patrie, unde vor completa rândurile șomerilor. [10, p. 3]. Deci, partidul își exprimă doar îngrijorarea că nu vor avea capacitatea să gestioneze numărul potențialilor emigranți, care, în condițiile revenirii ar suplini rândul șomerilor din țară. Respectiv, partidul recunoaște că țara oricum e inundată de probleme, astfel că nu avem nevoie de altele în plus.

Totodată PSRM își manifestă îngrijorarea față de regimul fără vize cu Europa, lăudat atât de mult de guvernare, care, nu prevede angajarea în câmpul muncii în statele europene, iar tentativele de a rămâne în Uniunea Europeană în acest scop presupun deportări și amenzi de mii de euro.

Astfel, PSRM descrie o problemă a condițiilor emigrării sau emigranților și în acest sens își propune protejarea migranților muncitori. Observăm că partidul prezintă interes doar față de cetățenii care aleg să emigreze în Federația Rusă. Argumentul îl găsim în faptul că, mai mult de 2/3 din toți concetățenii noștri aflați peste hotare locuiesc și muncesc pe teritoriul Rusiei. Cetățenii statelor, care aderă la Uniunea Vamală (UV), au drepturi egale depline și garanții sociale, inclusiv la angajarea în câmpul muncii, accesul la instituțiile medicale, achitarea indemnizațiilor sociale, accesul garantat la grădinițe, școli, recunoașterea diplomelor și calificării în oricare dintre statele UV, în care muncesc.

Din start viziunea asupra migrației este incorectă fiind îndreptată doar spre cei care pleacă în Rusia. Dar ce facem cu cei care aleg spațiul UE pentru a emigra? Cum vor arăta politicile migraționale care ar viza susținerea doar a cetățenilor moldoveni aflați în Rusia? Cu ce au greșit în fața autorităților cetățenii care au avut posibilitatea să meargă într-o țară a UE?

Deci, se conturează multe întrebări al căror răspuns, cu certitudine, ar trebui să se găsească printre obiectivele de dezvoltare a celor care astăzi, fie posedă cel mai mare număr de mandate în Parlamentul Republicii, fie sunt importanți factori de decizie.

Un rol important în acest sens trebuie să-l manifeste și guvernul. Dar dacă facem trimitere la *Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova 2016 – 2018* [11, p. 43], constatăm că problema migrației este prevăzută restrâns, inclusă la capitolul „Politici sociale proactive” în cadrul compartimentului „Muncă,

migrația forței de muncă și politici salariale”. Astfel, obiectivele destinate migrației sunt:

1. Dezvoltarea cadrului normativ privind mobilitatea profesională și încheierea acordurilor bilaterale în domeniul migrației de muncă.
2. Dezvoltarea programelor de informare și consiliere a cetățenilor pentru a asigura o mobilitate sigură a cetățenilor.
3. Promovarea și implementarea unui program complex, multidisciplinar și interinstituțional de reintegrare a persoanelor revenite de peste hotare.

În cele din urmă, generalizând obiectivele referitoare la migrație înscrise în programele electorale ale partidelor politice din Republica Moldova, le putem clasifica în două categorii, respectiv, crearea unui minimum de condiții pentru cetățeni ca aceștia să nu aibă motive să plece, și alte obiective vin mai mult să încurajeze și să susțină emigranții și decizia lor de emigrare, inclusiv valorificarea banilor transferați familiilor în țară. Astfel, nu putem afirma că alegătorii, inclusiv diaspora, percep și aleg partidele politice din țara noastră prin prisma migrației sau că obiectivele destinate migranților au influențat foarte mult decizia de a acorda votul unuia sau altui partid politic. Totodată, este îmbucurător faptul că, problema migrației începe să fie percepută, fapt confirmat prin programele electorale analizate. Ori, la alegerile anterioare din 2010 partidele erau orientate spre alte obiective și mai puțin spre migrație.

Deci, spre deosebire de țările europene, afectate de fluxuri masive de imigranți și refugiați, decidenții din Republica Moldova ar trebui să manifeste în continuare îngrijorare față de emigrarea masivă a cetățenilor, indiferent de destinația pe care o aleg.

Referințe bibliografice:

1. Iulia Bejan Volc. Fenomenul migrațional rural. Realități și Perspective. // Revista Etnologie și cultorologie, Volumul XI – XI. – Chișinău, 2012, p. 228
2. Camelia Beciu. Reprezentări discursive ale migranților în *talk-show*-urile politice din România. // Revista română de sociologie, Serie nouă, anul XXIV, nr. 1-2. - București 2013, p.42.
3. Я. Д. Козлова. Решение проблемы иммиграции в программах кандидатов на президентских выборах во Франции 2012 г. // Вопросы истории, международных отношений и документоведения. Сборник материалов X международной молодежной научной конференции. Выпуск 10, Т. Издательский дом томского государственного университета. - Томск, 2014, p. 197.
4. <http://www.e-democracy.md/elections/parliamentary/2014/>
5. Raport cu privire la rezultatele alegerilor Parlamentului Republicii Moldova din 30 noiembrie 2014, p. 20. Accesibil pe:

- http://cec.md/files/files/raporttotalizarealegeri2014din5decemredactat_5373809.pdf
6. Programul politic al Partidului Liberal, p. 13. Accesibil pe: <http://www.e-democracy.md/files/parties/pl-program-2014-ro.pdf>
 7. Platforma electorală a Partidului Democrat din Moldova, p. 6. Accesibil pe: <http://www.e-democracy.md/files/elections/parliamentary2014/electoral-program-pdm-2014-ro.pdf>
 8. Programul electoral al Partidului Comuniștilor din Republica Moldova, p. 9. Accesibil pe: <http://www.e-democracy.md/files/elections/parliamentary2014/electoral-program-pcrm-2014-ro.pdf>
 9. Platforma electorală a Partidului Liberal Democrat din Moldova, p. 2. Accesibil pe: <http://www.e-democracy.md/files/elections/parliamentary2014/electoral-program-pldm-2014-ro.pdf>
 10. Platforma electorală a Partidului Socialiștilor din Republica Moldova, p. 3. Accesibil pe: <http://www.e-democracy.md/files/elections/parliamentary2014/electoral-program-psrm-2014-ro.pdf>
 11. Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova 2016 – 2018, p. 43. Accesibil pe: http://gov.md/sites/default/files/document/attachments/guvernul_republicii_moldova_-_programul_de_activitate_al_guvernului_republicii_moldova_2016-2018.pdf

Prezentat la: 16.10.2017